

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus V. vtrum conueniens fuerit, Deum incarnari ab initio mundi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

nus dixit, paratum se esse ad moriendum iterum a pro hominibus, si id opus esset. Respondetur, Primum concedimus, Christum ut hominem habuisse illum affectum erga singulos homines: quod sine dubio credendum est de eximia Christi charitate: ita tamen, ut intelligamus, habuisse illum affectum subditum diuinae ordinationi: paratus erat enim id facere, si Deus ita ordinasset: nos autem dicimus Deum ad id non fuisse ordinatum, quia non expediebat, & quia charitas ordinem habet: & deinde, quia non fuisset necessarium. Neque hoc derogat beneficio redemptionis, quod singuli debemus agnoscere: quia singuli tam perfecte redempti sumus, ac si pro singulis tantum facta esset redemptio. Et hoc solum indicatum est à Paulo, ut ibi Chrysostomus. & Anselmus notant, & recte indicauit Augustinus. 14. cap. soliloquiorum, & idem significant verba illa Christi, de gaudio, quod sit in celo super vnius peccatoris penitentia: quanquam omnis illa perdit, magis totam humanam naturam significat, ut ibi expositores communiter intelligunt, & Hil. can. 18. in Mattheum Greg. hom. 34. in Euangelia. Aug. in id Psal. 8. Oues & boves vniuersas. Reuelatio autem illa, quæ etiam Sancto Petro facta legitur, solum charitatem Christi erga homines ostendit.

ARTICVLVS V.

à Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

AD Quintum sic proceditur. Videtur, quod conueniens fuisset, Deum incarnari à principio humani generis. Incarnationis enim opus ex immensitate diuine charitatis profectum, secundum illud Ephes. 2. Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus meriti peccatis, conuiuificauit nos in Christo: Sed charitas non tardat subuenire amico necessitatem patienti: secundum illud Proverb. 3. Ne dicas amico tuo, Vade & reuertere: cras dabo tibi, cum statim posis dare. Ergo Deus incarnationis opus differre non debuit, sed statim à principio per suam incarnationem humano generi subuenire.

2. Præterea 1. Timoth. 5. dicitur Christus venisse in hunc mundum peccatores saluos facere: Sed plures saluati fuissent, si à principio humani generis Deus incarnatus fuisset: plurimi enim ignorantes Deum in suo peccato perierunt in diuersis seculis. Ergo conuenientius fuisset, quod à principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

3. Præterea, Opus gratia non est minus ordinatum, quam opus natura: Sed natura initium sumit à perfectis: ut dicit Boetius libro de consolat. * ergo opus gratia à principio debuit esse perfectum: Sed in opere incarnationis consideratur perfectio gratia, secundum illud, Verbum caro factum est: & postea subditur, Plenum gratia & veritas. Ergo Christus à principio humani generis debuit incarnari:

Sed contrariè est, quod dicitur Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Vbi dicit gloss. + quod plenitudo temporis est quod prædestinatum fuit à Deo Patri, quando mitteret filium suum. Sed Deus sua sapientia omnia definiuit. Ergo conuenientissimo tempore Deus est incarnatus. Et sic conueniens non fuit, quod à principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

Respondetur dicendum, quod cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanæ naturæ per peccati abolitionem, manifestum est, quod non fuit conueniens à principio humani generis ante peccatum, Deum incarnatum fuisse: non enim datur medicina nisi iam infirmis. Vnde ipse Dominus Mat. 9. dicit, Non est opus valentibus

medico, sed male habentibus: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Sed nec etiam statim post peccatum conueniens fuit Deum incarnari. Primo quidem, propter conditionem humani peccati, quod ex superbia provenerat. Vnde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognosceret se liberatore indigere. Vnde super illud Galat. 3. Ordinatus per Angelos in manu Mediatoris, dicit gloss. * Magno Dei consilio factum est, ut post hominis casum non illico Dei filius mitteretur. Reliquit enim Deus prius hominem in libertate arbitrii in lege naturali, ut sic vires naturæ suæ cognosceret: ubi cum desciceret, legem accepit, quæ data inualuit morbus, non legis, sed naturæ vitio: ut ita cognita suæ infirmitate, clamaret ad medicum, & gratia quæreretur auxilium. Secundo, propter ordinem promotionis in bonum: secundum quem ab imperfecto ad perfectum proceditur. Vnde Apostolus dicit prima Corinthiaca 15. Non prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. Tertiò, propter dignitatem Verbi incarnati: quia super illud ad Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis dicit gloss. * Quanto maior index veniebat, tanto præconum series longior præcedere debebat. Quarto, ne feruor fidei temporis prolixitate reforesceret: quia circa finem mundi frigeret charitas multorum. Vnde Luca 18. dicitur, Cum filius hominis veniet, putas inueniet fidem in terra?

C Ad primum ergo dicendum, quod charitas non differt amico subuenire, salua tamen negotiorum oportunitate, & personarum conditione. Si enim medicus statim à principio agnitionis medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis lederet, quam iuuaret. Et ideo etiam Dominus non statim à principio, incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemneret ex superbia si prius suam infirmitatem non cognosceret.

Ad secundum dicendum, quod Augustinus ad hoc respondet in libro de sex questionibus Paganorum *, dicens questionem secundam, quod tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos prædicari suam doctrinam, quando & ubi sciebat esse, qui in eum fuerunt credituri: his enim temporibus, & his in locis, tales omnes in eius prædicatione futuros esse præsciebat, quales non quidem omnes, sed tamen multi in eius

corporali præsentia fuerunt, qui nec in eum suscitatis ab eo mortui credere voluerunt. Sed hanc responsionem reprobandam idem Augustinus. * in libro de perseverantia dicit: Nunquid possumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse si fierent: cum ipse Deus attestetur eis quod acturi essent magna humilitatis penitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum: Proinde, ut ipse soluens subdit, sicut Apostolus ait: Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, qui his, quos prauidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit, aliis autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occulte quidem, sed aliud iuste iudicauit: ita misericordiam eius in his, qui liberantur & veritatem in his, qui puniuntur sine dubitatione credamus.

D Ad tertium dicendum, quod perfectum quidem est prius imperfecto, in diuersis quidem tempore, & natura (oportet enim quod perfectum sit, quod alia ad perfectionem adducit) sed in vno, & eodem, imperfectum est prius tempore, et si sit posterius naturæ. Sic ergo imperfectionem naturæ humanæ, duratione præcedit æterna Dei perfectio:

sed sequitur ipsam consummata perfectio eius in vnione ad Deum.

COM-

COMMENTARIUS.

Postquam D. Thomas de conuenientia Incarnationis secundū se disputauit, in hoc articulo & sequenti rationem reddit temporis, in quo facta est, comparando in præfenti articulo tempus illud cum superiori, seu præterito tempore, in sequenti uero, cum futuro: non comparat autem cum tota æternitate, quærens an fuerit inconueniens, ab æterno fieri, quia vel supponit, tantum fuisse factum occasione peccati, quod in tempore commissum est, vel certe, quia eadem est ratio de hoc, & de opere creationis, quod necessario incarnationi supponendum erat. Vnde quæ ratione non potuit, vel non oportuit creationem esse ab æterno, eadem neque incarnationem.

b Respondet ergo D. Thomas, non debuisse Verbum carnem sumere ante peccatū, neq̃ statim post illud. Priorem partem probat, quia Incarnatio principaliter ordinata est ad abolitionem peccati. Quæ ratio æque procedit, siue dicamus, Incarnationem ex primo decreto, & intentione Dei, siue in ipsa executione principaliter ordinatam esse ad redemptionem peccati. Posteriores uero partem ostendit variis coniecturis, quæ in litera sunt satis claræ: & ideo non oportet plura addere, vsque ad sequentem disputationem.

c Solutio ad primum clara est. In solutione secundæ attingit Diuus Thomas egregiam difficultatem in sequenti disputatione, dubitatione secunda tractandam. Nunc solum oportet notare vim & formam argumenti, & solutionem, quam Diuus Thomas elegere uidetur. Argumentum ergo est. Si Christus antea uenisset, plures saluarentur, debuisset ergo antea uenire, cum uenerit peccatores saluos facere. Respondet primo negando antecedens, quia Christus tunc uenit, quando præuidit plures in se credituros, iuxta quandam Augustini doctrinam. Sed quia idem Augustinus illam retractauit, respondet secundo, licet obscure, negando consequentiam: non quod antecedens concedere vel affirmare intendat: hoc enim nunquam expressit, sed quod transire permittat. Siue enim verum sit, siue falsum consecutio non sequitur, propter altissimam, & occultissimam Dei prædestinationem. Venit enim Christus peccatores saluos facere, quoad sufficientiam quidem omnes, & hoc quolibet tempore præstare potest, quoad efficaciam uero, non omnes, neque plures, sed electos: uade eo tempore uenit, quod ad salutem electorum conuenientissimum fuit. Cur autem in tanto numero, & non in maiori electi fuerint, quis cognouit sensum Domini? & O altitudo diuinitatum? Dicemus plura de hoc in sequenti disputatione. Notari tamen potest, hoc loco Diuum Thomam admittere in Deo illam scientiam conditionatam actuum liberorum, quam ex August. refert, & admittit, scilicet cognouisse Christum, qui essent credituri, vel non credituri, his uel illis circumstantiis positis.

d Tertium argumentum D. Thom. est huiusmodi, natura initium sumit à perfectis, & gratia, sed in opere incarnationis est gratia in sua summa perfectione: ergo ab illo debuit initium sumi. Maior sumpta est ex Boetio in libr. de consolat. profa decima in principio, quam bene Diuus Thomas in solu. exponit, non esse illius sensum naturam in operationibus suis initium sumere à perfectis. nam potius procedit ab imperfecto ad perfectum, sed in esse & constitutione ipsius naturæ initium sumptum esse ab aliquo perfecto. Produxit enim Deus vnāquamque rem perfectam in sua natura, & specie, & individuo, ut ita à perfectis ad minus perfecta procederet naturæ propagatio. Quem sensum, ipse etiam Boet. euidenter expressit, & illo supposito respondit Diu.

A Thomas in forma negando consequentiam, quia imperfectionem naturæ humanæ, duratione præcedit æterna Dei perfectio. Sed non uidetur certe solutio satisfacere: eadem enim ratione dici posset, non oportere naturam incepisse à perfectis: quia autor naturæ omnes creatas naturas antecedit, & potest semper perfectiores producere, vel eandem magis ac magis perficere. Vel è contrario arguitur, quia licet Deus sit primum principium naturæ, quia tamē uoluit, & decuit perfectionem naturæ, quibuscumque creaturis per alias communicare, ideo oportuit in initio producere naturam perfectam in aliquibus indiuiduis, à quibus alia perfectionem participarent: sed eodem modo in ordine gratiæ uoluit, & decuit, ut perfectio gratiæ ab vno primo fonte & capite, ad alios redundaret, quod caput non tantum esset Deus, sed Deus homo: ergo non satis est, quod perfectio Dei uel Dei, duratione præcedat, sed oportuit hoc caput, in quo gratia est perfecta, & tanquam in suo fonte, à principio produci. Respondetur, negando consequentiam: quia influxus naturæ est physicus, & per veram effectiōem principalem in suo genere, scilicet causarum secundarum: at uero proprius & principalis influxus gratiæ semper ac necessario, est ab ipso Deo: & ideo dixit Diuus Thomas satis esse, ut ante omnem gratiæ perfectionem existat perfectio Dei. Christus autem est supremum caput gratiæ, in genere meriti: quod solum requirit influxum moralem, & ideo necesse non fuit, ut in ordine temporis ante omnes existeret, sed satis est, quod in mente & prædestinatione diuina fuerit omnium primus. Ad influxum enim moralem, & per modum meriti hoc sufficit. Sed urgebis, nam Verbum incarnatum etiam est causa efficiens gratiæ, ut Diuus Thomas sumit articulo sequenti, ut inde concludat, non debuisse Christi incarnationem differri, vsque ad finem mundi. Si quid autem concludit, potius est debuisse fieri à principio mundi: & hoc ipsum uidetur concludi ex quodam principio, quod ponit articulo sequenti ad secundum terminum Incarnationis non solum esse considerandum, ut terminum motus de imperfecto ad perfectum, sed etiam ut principium perfectionis in humana natura.

B Sed dicendum est breuiter, quanquam verum sit, Verbum incarnatum per humanitatem efficere gratiam, illam tamen solum esse instrumentariam efficientiam, quæ non fuit à principio necessaria, quia non est debita, aut connaturalis ipsi gratiæ, sicut naturalis efficacia est debita, & connaturalis ipsi naturæ. Debit autem communicari humanitati assumptæ, propter perfectionem eius, & ad hoc satis fuit, ut pro aliquo conuenienti tempore, secundum ordinem diuinæ sapientiæ, communicaretur.

ARTICVLVS VI.

Verum Incarnatio differri debuerit usque ad finem mundi.

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod Incarnatio opus differri debuerit usque in finem mundi. Dicitur enim Psalm. Senectus mea in misericordia ueri, id est, in nouissimo: ut gloss. * dicit. Sed tempus Incarnationis est maxime tempus misericordiæ, secundum illud Psalm. Quoniam uenit tempus miserendi eius. Ergo Incarnatio differri debuit in medium usque in finem mundi.

2. Præterea, Sicut dictum * est, perfectum in eodem tempore est posterius imperfecto: ergo illud quod est maxime perfectum, debet esse omnino ultimum in tempore. Sed summa perfectio humane nature est in unione ad Ver-

August.

Boet.

Lotis supra
art. 5. citatis.
Gloss. ord. sa
per illud ab
inuenientib;

Ver-